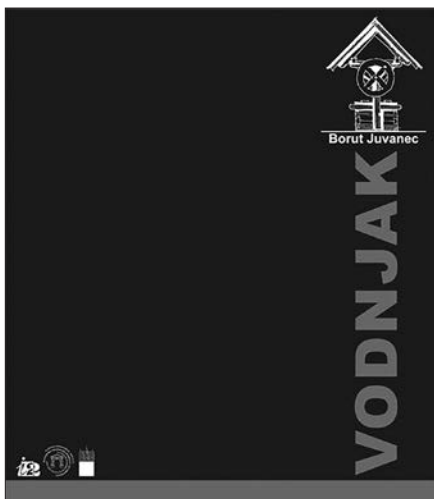

BORUT JUVANEC: Vodnjak.

i2, Ljubljana 2017, 191 str.

Pred nedavnim – januarja 2017 – je profesor Borut Juvanec znova obogatil naše poznavanje vernakularne – ljudske arhitekture, in sicer s knjigo *Vodnjak*. To delo podrobno dopolnjuje njegove številne znanstvene študije vernakularne arhitekture, ki izhajajo pod naslovom *Arhitektura Slovenije* (v petih knjigah), podobno kot to velja za njegovo knjigo *Hiška – pastirsko zatočišče na Krasu* in še mnoge razprave o ljudski arhitekturi v Sloveniji.

Vodnjak je preprost, a mnogokrat likovno izoblikovan objekt, ki pa je pri nas povsem izgubil svojo prvotno namembnost in pomen – tudi v vaških okoljih, čeprav je bil še do nedavnega zelo pomemben gradbeni element za pridobivanje življenjsko nujne tekočine – vode.

Knjiga je rezultat dolgoletnega znanstvenega raziskovanja, v kateri avtor tudi na osnovi širšega poznavanja vseh gradbenih stvaritev podrobno predstavi vse slovenske značilnosti vodnjakov, ki doslej še niso bili raziskani ter jih ni bilo mogoče upoštevati kot značilnosti in posebnosti naše kulturne dediščine in kot posebne sestavine našega bivalnega okolja.

Ob pojmu vodnjak v pogovoru pomislimo na zaprt prostor, navadno v zemlji, za zbiranje in shranjevanje večjih količin pitne vode, s čemer so povezani pojmi kopati, vrtati, zidati vodnjak in tudi poimenovanja globok vodnjak, vaški vodnjak, kraški vodnjak z zidanim kamnitim obodom, lesen vodnjak na vreteno itd. In v vseh navedenih primerih gre za arhitektonsko zasnovan in estetsko okrašen zbiralnik za vodo. Knjiga je

izredna tudi zaradi avtorjevih številnih arhitektonskih risb avtorja in fotografij. Imeti vodo je nujnost brez primere, zato je bil vodnjak tako pomemben v arhitekturi. Poenostavljena konstrukcija se je vedno prijetno skladala z okoljem, pa najsi gre za stvaritev narave ali izdelek domačina. V Sloveniji poznamo oba tipa vodnjakov.

Vsa poglavja v monografiji so vezana na vodo, npr. voda, viri vode, upravljanje vode, zbiranje vode, [...] vodnjak kot arhitektura, vodnjaki v Sloveniji – pri čemer je zajeto vse, na karkoli pomislimo ob pojmu voda. Predstavljeni so vsi identitetni elementi stavbarstva in prostora ter pomen in možnosti njihovega ohranjanja, kar je bistveno za kulturo ohranjanja stavbne dediščine pri nas.

Pomemben je sklepni del študije, ko avtor zagotavlja, da vodnjak ni preživet in starinski objekt niti spomenik, temveč je živa arhitektura, ki jo moramo kot tako tudi razumeti in z njo živeti. Nekdaj so bili vodnjaki nujni za preživetje, danes so predvsem pomembna kulturna sestavina domačije in grajene kulturne krajine ter istovetnosti tako našega prostora kot naroda.